

Universul Literar

Directorii: VIRGIL N. DĂRĂSCU și STELIAN POPESCU

REDACTIA:
No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

ABONAMENT:
= Lei 10 Anual =

ADMINISTRAȚIA:
No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

N. XENOPOL

Il prenumăr printre scriitorii, cu toate că nu mai scria de mult literatură.

Il absorbise lupta politică, în ogrorul căreia era un gazetar distins și un orator gustat. Preocupat în deosebi de problemele economice, a condus multă vreme și cu netăgădută competență revista în franceză *Mouvement économique*, cu mult înainte de a fi fost titularul departamentului Industrii și Comerțului.

Născut la Iași în 1859 unde își urmează cursurile secundare. A studiat filosofia la Berlin și dreptul la Liège de unde și luase doctoratul.

„Singura operă literară rămasă dela el, este romanul *Brazi și putregal* publicat acum aproape 30 de ani, un studiu de moravuri provinciale moldovenesti, care, ținând seamă de vremea când a fost scris, rămâne o lucrare de un merit literar necontestat.

Stilul este viu, energic și dovedește că Xenopol ar fi putut deveni un prozator remarcat în literatura noastră, dacă ar fi perseverat pe calea aceasta. Fraza îi e plină de nerv și de culoare, ca de altfel fraza lui în genere: la gazeta, la bară, la tribună.

Mal are publicat în *Convorbiri literare* oarecare material literar, dar n'a fost intrunit în volum. A mai publicat un volum de satire politice sub pseudonim, azi epuizat.

A debutat în viața politică colaborând la *Românul* prin 1882, iar între 1889 și 1888

a fost șef de cabinet al lui Ioan C. Brătianu.

A ținut la Viena o serie de conferințe despre însemnătatea economică a Româ-

El este, ca ministru al industrii și comerțului, inițiatorul și întemeietorul Academiei comerciale și tot în această calitate a creat o

rea și era un fin cunoscător și un drept judecător al operei literare și artistice. În „Voința Națională” de pe vremea, unde a colaborat alături de Delavrancea, de Gogu Cantacuzino și de Iancovici, deseori a apărut sub pseudonim, cronici teatrale de ale lui mult gustate pe atunci și cari oglindeau pe lângă un ascuțit spirit de observație, o cultură solidă și talent din belșug.

Pentru edificarea cititorului, dau aci descriția cu care începe el romanul *Brazi și putregal* :

„De la Dorna până la Piatra se întinde una din ramurile de căpetenie ale Carpaților și dă naștere la priveliști de o frumusețe sălbatecă, ce migunează pe călător. Șiruri lungi de munți se înalță în fașe și astupând toată zarea din spre apus, se prelungesc în depărtare până ce se cufundă în albastrul cerului. În strâmtele văi ce se deschid la poalele lor, serpuște Bistrița cu valurile ei repezi pe cari alunecă nenumărate plute. Vine de ape argintii își fac joc prin păduri, sar din stâncă în stâncă și se aruncă cu zgomot într'înse.

Dar peste toate dealurile și peste toată valea domnește Coșchiul cu trupul său de urias, și piscul său înalt te urmărește pretutindeni. Pe vârful său trec mereu nori, cari se răspândesc peste țară și din poalele sale mereu alți nori se ridică. Pe coaste, până în văi, îi înfășoară, ca o mantie imensă, nefârșitele păduri de brazi și de stejari, în cari se ascund urși și câprioare.

La munte, apa dă sănătate, aerul umple inimile de vioiciune și toată firea înconjură

mei, în fața economiștilor și industriașilor de acolo, conferințe mult apreciate și cari au dat de vorbă lumii și presei de acolo. În urmă a reunit tot acest studiu într'un volum: *La richesse de la Roumanie*, prea recent — credem — în memoria noastră, pentru a stârni mult asupra lui.

distincțiune pentru industriași și negustorime: meritul comercial și industrial.

Cu toată atracția către lupta politică, cu toată preocuparea pentru chestiunile economice în cari devenise o autoritate, Xenopol, în orele-i libere, se ținea la curent cu mișcarea literară și artistică de la noi și de alu-

toare te îndeamnă la viață și veselie. De acela și locuitorii de pe plaiuri sunt mai agori și mai isteți. Pe de altă parte, munții i-au apărut de multe rele; năvălirile dușmanilor nu prea i-au atins și asupra domniilor străine și a ciocolilor de toate neamurile au apăsat mai puțin asupra lor decât asupra locuitorilor de la câmp.

Nu arare ori întâlnești printre plăieși oameni de o statură uriașă; în deobște însă sunt înalți și chipoși, iar femele lor sprintene și frumoase, se gătesc minunat.

La ei s'au păstrat mai bine de cât ori unde vechile tradiții; nenumărate legende se țin cu sfîntenie din neam în neam și ceje mai frumoase

cântece de dor sau de vitejie, la dânsii cată un adăpost în potruva uitărei. Ei sunt desțepți la mîntă, iscușiți în toate și în vinele lor bate mai tare decât ori unde pulsul vieții românești”.

Refugiat la Iași, în urma dezastrului din toamna lui 1916, este trimis să reprezinte țara în Japonia, unde moare abia instalat de câteva săptămâni la Tokio, fără să-i fi fost rezervată și lui fericirea de a fi trăit zilele de măreție pe cari le trăiește neamul lui astăzi, operă, pentru care mult ostenește și el.

Torbil

CELOR CE AU INVINS

*Și ai învins, copii ai Datoriei,
Și ai învins, copii ai Suferinței,
Topind cu-al vostru suflet cătușele robiei
Ai fluturat în vânturi stindardul biruinței.*

*Sunt patru ani de-atuncea... Teutonica urgie
Părea un val năprasnic de flăcări răzvrătite,
De soartă hărăzite să-nghită-n veșnicie
Comorile vieții cu trudă zămislite.*

*Din piepturile voastre, mai tare ca oțelul
Voi ați durat zăgazul împotrivrării crunte;
In oarbă-nverșunare mereu creștea măcelul
Dar strășnăcia jertfei ursit-a știut să-nfrunte.*

*Apoi, pășind nainte cu forțe înmiite
De-a geniului putere, de-al sufletului zbor,
Ați dezrobit pământul sfânt Franciei iubite
Și omenirea n'treagă scăpata-ți de omor.*

*A curs și-al nostru sânge pe-altarul desrobirii;
Au plâns și-a noastre mame odraslele ucise;
Azi furin le noastre icoane-s a pieirii,
Bisericiile-s mute și școlile închise.*

*Nădejdea am păstrat-o în suflet neatinsă
Și-n ziua biruinței am stat cu arma-n mîni;
Stergeți a voastre lacrimi, și cât e Țara întinsă
Ne-am împlinit azi visul — sus inima Români!*

*Legenda povestește că Prometeu, străbunul,
Din ceruri a smuls Focul și Omului l-a dat
Aliați de pretutîndeni, cu mintea și cu tunul,
Prin jertfe fără seamăn, Dreptatea-ți întronat.*

*De-acum să curgă timpul în nesfârșite valuri
Pământul să colinde cereasca lui orbită,
Văslui-vom cu nădejde spre înflorite maluri,
Și fericirea toată e-n fiecare clipită.*

Alexandru Belșu.

Icoane din captivitate

Pentru porci da, pentru români nu!

Arar nație mai ospitalieră de cât nația românească. Rodul holdelor aurii cari acopăr ca un covor întinsul țării, laptele și mierea, isvoare binecuvântate ce țâșnesc din fiecare ungher al ei, toate cu prisosință au săturat, au potolit setea, au îndulcit, cu prisosință, pe toți străinii ce au trecut ori s'au statornicit la noi.

Și mulți au fost și din multe neamuri. Și mulți au rămas, cei mai mulți.

Printre ei germanul, îmbujorat de traiul bun, rotunjit de digestia tînă, cu obraji lui blonzi imbrunțiți de fărîntă soareșii, puțin ca ei căroră să le fi priit aerul nostru mai bine și la cari pântecul să fi prins mai mult din umflătura dovleacului.

Suntem în zilele anului de dureroase amintiri: 1917. Un cer străin, spălăcit.

Vânt urăcios. Nici un copac nu se zărește cât vezi cu ochii. Pretutîndeni câmp sărăcut, nisipos.

E trist locul dar tristă e și inima oamenilor înghemurați în gauri umede de morminte. Oamenii sunt prizonierii români, mormintele sunt barăcile.

Ne găsim în lagărul Tschel. Zilele trec grele.

Ca niște umbre sfioase, fărîgite de baioneta soldaților încinși cu o curea pe care ată scris: Gott mit uns, traversăm românii noștri.

Cine nu-i sculpa, cine nu-i injură, cine nu-și încercă tăia palmelor pe obraji lor scofăleci?

O pâine împărțită la 13 inși, niște apă murdară, urâtă la chip și cu miros de lături, e suplimentul de hrană la tratamentul gingaș al kultur-ii.

Plutesc pe supra cinci coji pământii de cartofi.

Lângă bucătăria lagărului o căsuță bine zidită, cimentată pe jos, cu lighenuse pline de apă curată.

Trăesc în ea porcii lagărului, porci nemțești, greoi. — Piciorare străambe poartă cu anevole ștanina săpăoasă.

Iar în lăta lor grămezi mari de cartofi curății de coajă; carnea lor e albă. Sunt cartofii, a căror coajă pămîntie o mîncăm prizonierii români.

Văd un vlăscăan. E din regimentul 8 infanterie, regimentul meu.

Privirea lui e goală. Are în mâna de sigur departe la ai lui. Poate în salul de pe marginea Neajlovului, o Ileană cu ochii negri și sînii împietriți se roagă pentru sănătatea luptătorului plecat.

Luptătorul jinduește porcii cari mestecă lacomi miezul curat al cartofului.

Un feldwebel neamț îl înțelege gândurile:

— Cartofii... suoră ai sinistrului, cartofii... pentru porci da, pentru români nu.

Arar nație mai ospitalieră decât nația românească.

Rodul holdelor aurii, cari acopăr ca un covor întinsul țării, laptele și mierea, isvoare binecuvântate ce țâșnesc din fiecare ungher al ei, toate cu prisosință au săturat, au potolit setea, au îndulcit cu prisosință pe toți străinii ce au trecut ori s'au statornicit la noi.

Și mulți au fost și din multe neamuri. Și mulți au rămas, cei mai mulți.

Ioan Totu

IN SPITAL

*Domnița tîndră și albă
In haina ei de fulg de nea
Și cu surdusul prins pe buze
Se-opri la cel care zăcea.*

*Și prinse a-l întreba molatec
Cu glasul dulce alinat
De unde e și cum îl cheamă
Și câte răni a căpatat.*

*„Eu sunt din Dorobanși Domnița
„Și's tocmai din Muscel venit,
„Port patru gloanțe n piept și
In coaste,
„Dar brațul drept mi-e oșelit.*

*„In frunte cel dintăi căzut-a
„Viteaz, chiar Domnul Colonel,
„Iar noi cinci luni purtat-am
Inasma
„Flăcăilor dela Muscel.*

*Și s'a fost minunat Domnița
De Dorobanșul ce-i vorbea
Și 'i mîngăie trecînd naintea
In haina ei de fulg de nea.*

*Și'n urmă gânditor flăcăul
Privea cu chipul lui mirat
Minunea pentru care dănsul
Tot sângele 'și-ar fi vărsat.*

Const. Argeșan

ULTIMA CLASA

(POVESTIREA UNUI MIC ALSACIAN)

de ALPHONSE DAUDET

Intr-o dimineață întârziat, se mulțumea de școală și tare mi-era frică să nu fiu pedepsit, cu atât mai mult, cu cât domnul Hamel ne spusese că ne va asculta despre „participiu“ și eu nu știam un singur cuvânt. O clipă îmi veni ideea de a nu mai merge la școală și am petrecu ziua la câmp.

Era așa de frumos! așa de senin! Se auzeau nițelele în marginea pădurii și în poiana Rippertului, în doșul chereștelor unde prusienii făceau exerciții. Toate acestea mă ispiteau mult mai mult decât regulă participiului, totuși putui rezista și o pornii iute spre școală.

Trecând pe dinaintea primăriei, văzui lome adunată în prejurul indicatorului de afișe.

De aproape doi ani ne veneau aici toate știrile rele, bătaii pierdute, reabilitări, ordine de la comandatură, și eu mă gândeam fără a mă oprir: „Ce o mai fi oare?“

Cum traversam piața fiarului Wascher, care sta în drum cu uenicul lui, oțind afișul, îmi strigă: „Nu te grăbi micuțule, că e vreme și pentru școală“.

Eu crezui că râde de mine, și intrai găfâind în curtea d-lui Hamel.

De obicei la începutul clasei se făcea un zgomot care se auzea până în stradă: pupilele închise, deschise, lectiile pe care le repetam tare cu toții, astupându-ne urechile pentru a înțelege mai bine, și linia profesorului care bătea în catedră:

„Puțina tăcere!“

Mă gândeam cum să fac, ca să intru în bancă fără să fiu văzut; e drept că în aceea zi era liniște ca într-o dimineață de Duminică.

Prin fereastra deschisă vedeam camarazii aranjați în bănci și pe d. Hamel plimbându-se cu teribila linie de fier sub braț. Trebuie să deschid ușa și să intru în mijlocul celei mai mari tăceri. Vă gândiți poate că eram ros și aveam frică? De loc. d. Hamel mă privi fără furie și-mi zise cu voce blândă:

„Dute iute la locul tău micul meu Frantz era să începem fără tine“.

Sării peste bancă și mă a-

șezai iute la pupitrul meu. De abia atunci, după ce mă liniștii puțin, observai că profesorul nostru își pusese frumoasa lui redingotă verde, pe care nu o punea decât în zilele de inspecție sau de distribuția premiilor. De altfel întreaga clasă avea ceva de neobișnuit și de solemn.

Dar ceace mă surprinse mai mult, fu priveliștea din fundul sălei: așezați în băn-

căți nemțești în școlile din Alsacia și Lorena. Noul profesor va veni mâine. Azi este cea din urmă lecție de franceză. Vă rog să fiți atenți“.

Aceste cuvinte mă zăpăciră. Ah! mizerabili, iată ce afisează la primărie!

Ultima lecțiune de franceză!... Și eu care abia puteam să scriu! Eu u voi mai învăța deci nici odată! Trebuia să rămân așa!... Cum mă căiam de timpul pierdut de clasele „trase la fit“ pentru a mă duce să mă bălăcească în râulețul Saarl! Cărțile mele, care mai adineaurea le găseam așa de plăcutoase, așa de greu de purtat, gramatica, istoria

gândându-mă în bancă cu inima cât puricele, fără să îndrăznesc să ridic capul. Auzii pe d. Hamel care-mi spunea: „Nu te voi pedepsi micul meu Frantz, tu ești doar destul de pedepsit. Da, s'a spus mereu. „Am timp destul; voi învăța mâine. Și acum, vezi ce s'a întâmplat?... Ah! asta a fost marea nenorocire a Alsaciei noastre de-asi amana mereu educația pentru a doua zi.“

Și acum acești barbari sunt în drept să ne zică: Cum! voi pretindeți că sunteți francezi și nu știți a scri și a vorbi limba voastră! Și vezi, micul meu Frantz nu ești tu cel mai vinovat; toți avem să ne facem câte o muștrare. Părintii voștri care n'au ținut așa de mult să vă vadă instruiți, le plăceau mai mult să vă întrebuințeze la munca câmpului, sau la torsul inului spre a avea câțiva gologani în plus...

Eu însuși, crezi că nu am nimic să-mi reproșez. Atunci dintr-o vorbă în alta, d. Hamel se trezi vorbindu-ne despre limba franceză, zicând că ea e cea mai frumoasă limbă din lume, cea mai clară, cea mai solidă, și că trebuie să ne ferim de a o uita vreodată pentru că un popor care cade în slăbăvire atât timp cât știe bine limba lui, e ca și cum ar ține în mână cheia închisorii... Pe urmă luă o gramatică și ne citi lecția noastră. Eram foarte mirat văzând cât de ușor înțelegeam. Tot ceea ce-mi spunea mi se părea ușor, ușor! Și odată că nici odată nu l'am ascultat așa de încordat și că el n'a spus nici odată atâta răbdare în explicații. S'ar fi zis, că înainte de a pleca ar fi vrut să ne dea toată știința lui, să facă să ne intre în cap dintr-o singură dată.

Lecția terminată, trecurăm la scris. Pentru ziua aceea, d. Hamel ne preparase exemple cu totul noi, scrise în formă rotundă: Franta Alsacia! Franta Alsacia! Toate acestea formau mici dramele care fălăiau împrejurul clasei atârnat de pupitrele noastre. Toți scriam în tăcere. Nu se auzea decât șgâriatul penitei pe hârtie. Din când în când, câte un gândăcel de primăvară, intra pe fereastra deschisă, dar nimeni nu-l da nici o atenție, căci toți ne silneau să tragem linii cu o inimă cu o conștiință, ca și când acelea ar fi fost franțuzesti. Pe aconerisul școlii răndunelele ciripeau vesele și eu îmi ziceam ascultându-le: „Oare vor

ISUS

*Isus! Supremă bunătate! Batjocorit de-o lume întreagă
Și visător pe care nimeni nu a putut să-Te înțeleagă
Tu care ai lăsat nebunii răzând ca să Te scuipen față
Și-n schimb ai dat la orbi vedere și morților din groapă, viață
Tu care ca un om atâtea ai îndurat să imparți lumina
Și ca un Dumnezeu pe cruce murind la toți ertat-ai vina
Isus! Supremă bunătate! Isvor de mângâeri ne-ai dat
Și-n seara asta atât de sfântă din morți zăbind ai inviat.*

*Venți cu toți în noaptea asta, voi cari știți ce înseamnă plânsul,
Voi care îl purtați în suflet și gândul zboară către Dânsul
Când buzele înfrigurate sărută rana lui adâncă
Și-n ruga ce-o îndăști cucernici, nădejdea dănuiește îned,
Voi cari ați suferit în taină și ați cunoscut destul amarul
Și-nlocmai ca și El, prin lume, treceți, suldu-vă calvarul,
Voi care n'aveți mângâere și pătimii fără de vînd
În noaptea asta atât de sfântă Veniți cu toți de luați lumină!*

*Când clopotele de aramă, vibrează în tăcerea sfântă,
Și adoarme în tine toată ura, iar sufletul spre El s'avântă
În noaptea asta, peste câmpul ce-l încă ud de-atâta sânge,
Peste mormintele la care nu-s flori și nimenea nu plînge,
Pe-acolo unde dorm eroii cari au știut zăbind să moară
Din sfere înalte, în tăcere, un suflu magic se coboară
Și înlăcrimând Isus întinde deasupra mâinile amândouă
Pe când tremurător străbate dumnezeescul Pace void!*

I. C. Perietzeanu

cile ce de obicei rămăneau goale, oamenii din sat, stând tăcuți ca și noi, bătrânul Hauser cu pălăria lui în trei colțuri, vechiul primar vechiul factor și alte persoane încă. Toată această lume părea tristă. Bătrânul Hauser luase un vechi abecedar cu marginele rupte pe care-l ținea deschis pe genunchi, și eu marii lui ochelari prinși de vârful nasului corecta rânduile. În timp ce mă miram de toate astea, d. Hamel se uoră pe catedră și cu aceeași voce dulce și gravă cu care mă primise, ne spuse:

„Copii mei, această este ultima oară că vă mai fac lecție.“

Ordinele venite de la Berlin spun să nu se mai învețe de

sfântă, îmi păreau oameni vechi aminci care se pregăteau sa mă părăsească. Tot așa și cu d. Hamel. Ideea că ar putea să plece și că nu-l voi mai vedea, mă făcea să uit pedepsele care mi le dăduse.

Bietul om! În onoarea celet din urmă lecție, își pusese el hainele de Duminică; acum înțelegeam pentru ce bătrânii satului veniseră în clasă. Păreau că regretă că nu veniseră mai des. Acum multumeam profesorului nostru pentru cei patruzeci de ani de serviciu conștiincioși. Așa gândeam când auzii strigându-se numele meu: mi-era rindul să spu rogăta. O! Ce n'asi fi dat s'o pot spune tare clar, fără nici o gresală! Dar mă încureau de la primele cuvinte și rămăsei în picioare le-

fi și ele obligate deacum să cânte în nemtestea!

Din când în când, ridicam ochii după pagină și vedeam pe d. Hamel nemțesc în scaunul lui și fixând obiectele din jurul încăperii ca și cum ar fi vrut să soarbă mica încăperea a școlii... Cânditi-vă, aproape patruzeci de ani a stat el în același loc, în clasa veșnic aceiaș. Singure bănele erau uzate de atâta întrebunțare, nuți din curte se mârșiseră și hameiul pus de mână lui, împodobeau acum ferestrele până la acoperiș. Ce durere pe sârmanul om să părăsească acum toate acestea, mizind pe soră-sa umplând prin camerele de sus, făcând bagajele! căci ei trebuiau să plece a doua zi, să plece din țară pentru totdeauna!

Totuși el avu curajul să și facă lecția până la sfârșit. După seris, trecurăm la istorie; în urmă toți mbrunți cântară împreună. În fundul săleii bătrânul Hauser își luase ochelarii și tinând abocodarul cu amândouă mâinile se trudea să-i silabisesea literola. Vocea îi tremura de emoție și era așa de caraghios. Încă ne făcea poftă de răs și de plâns totdeauna. Ah! n'am să uit nici odată această ultimă oră! Decăta elopotol! biserică sunt douăsprezece, pe urmă l'Angelus. În același moment trompetele Prusienilor care veneau dela exerciții răsunau sub ferestrele noastre... D. Hamel se ridică galben de pe catădră. Nici odată nu-l mai văzusem așa de grav.

„Amicii mei, iși el... eu...” Dar se încetă și nu putu să și termine frâza. Atunci, se îndreptă către tablă, luă o bucată de cretă și adunându-si puterile scrisse cât putu de gros: „Trăiască Franța!” Pe urmă rămase așa cu capul plecat și ne făcu semn cu mâna: „S-a sfârșit... plecați!”

Tradus de: Coea V. Dumitru

IN LOCUMI

De șoapte în surdina,
Se 'ngână mândri ter,
Tu te 'nflori, frumoaso,
Când te oprești sub ei.

Rămâi apoi pierdută,
Aștepti pe cineva,
Iar luna te sărută
În locu-mi, draga mea.

Ioan Totu

Majestatea Sa Regina României a fost câteva zile printre noi. Majestatea Sa! Cuvîntul acesta e atât de greu și atât de temut dar în același timp e așa de minunat și de măret, în cât numai el pare că dă tot fastul acelora cari îl poartă. Puțini sunt însă în stare să-l poarte așa cum se cuvine. Totuși pentru Regina României lucrul se schimbă, căci majestatea n'o părăsește niciodată și sălășluiește într'ansa, glorificându-i statura și inspirându-i gesturile.

Dar ceia ce îi dă mai mult preț încă este farmecul și grația Ei. Regina României n'a avut decăt să apară spre a-si asigura iubirea tuturor inimilor franceze pe care știuse să le cucerească dinainte prin renumele Ei universal de bravură și supremă dărnicie.

Toată lumea știe rolul hotărâtor de inflăcărată prietenă a Franței prin care s'a semnalat de la începutul războiului când, îndrăzneată, compromițându-se pentru cauza noastră, se străduia să atragă de partea noastră, nu numai poporul frumos și entuziasmat ca Dânsa, dar un guvern șovăitor și turburat de temeri, foarte legitime, e drept. De asemenea toți știu partea pe care a luat-o în marea hotărâre care a aruncat de partea noastră România, fericită și mândră, în sfârșit de a alerga acolo unde o chemau iubirea și onoarea.

Dar mulți poate nu știu că în tot timpul ocupațiunei germane, cele trei drapele, româna, franceze și engleze, după însă-și ordinele Reginei fălăiau falnic la ferestrele palatului Ei din Iași? Și tot astfel în ziua în care a fost impusă semnarea dezastruosului tratat, — care dacă punea capăt ostilități-

lor nu putea opri revendicările naționale, — au fost văzuți eșind din spitalul unde Regina era infirmieră majoră, toți greu răniți purtați pe târgi, făcând încet înconjurul orașului însoțiti de Suverană și de doamnele societății, toate îmbrăcate în costumul surorilor de caritate, pentru a accentua mai bine protestarea aceasta de patriotism și adâncă durere.

Dar multe alte asemenea trăsături frumoase, ar putea fi citate. Faptele acestea însă vor fi înregistrate cu respect de istorie.

Și-acuma Regina e în mijlocul nostru și vorbește pentru țara Ei, pentru România sfâșiată și mahnită, care a delegat-o în Franța, — în Franța alinătoarea tuturor durerilor, — spre a găsi aci sprijinul credincios și ajutorul pe care îl merită cu atâta prisosință poporul acesta mare care a păținit așa de mult.

Iată semnificarea patetică a acestor recepțiuni grandioase, iată toate temerile și grijile unui popor ascunse într'un zâmbet de neinvins. Iată rațiunea inimii și a voinței, rațiunea politică și sentimentală.

Regina vorbește, astfel ca să vorbim noi pentru Dânsa. Iși îndeplinește până la capăt misiunea ei binefăcătoare de salvare. O! de ar putea să reușească paralel cu sfertările românilor de aci, în dificultățile misiunii Sale sfinte.

Aceasta este dorința sinceră a Franței și a Parisului, care vor păstra din vizita Ei prea scurtă, dar triumfătoare, o amintire nu numai plină de farmec, dar profund mișcătoare și care va dăinui pururea.

Trad. C. Ghica.

COMPLITE GÂNDURI...

Cumplete gânduri mă răzua,
Mă 'ntreb ades de nu-s nebun,
Și doina mea pe care-o cânt
E glasul languos și sfânt,
Ce scot mici pasări când s'adun
Pe flori crescute pe mormânt,
Când raze-apan,

Entrere a tu glasul lor;
În doina mea e plâns și dor...
Se veselesc doar când se strâng
Pe ramuri, în desis de crâng;
În mine dorurile mor,
Și jală-mi plâng.

Strâng fruntea'n mână; în seara
(mea,

Cobeste parc-o cucuvea,
Și glasul ei nelndurat
Mă las'ades îngândurat,
Se șterge-a jericării stea,
În inserat.

În vis văd ciocliti și făcliti,
Aud citiri de leturghiti,
Și popi cu feșe'n tunecate
Cergesc letiare de păcate,
Sunt mort uitat între cei vii,
Din eremi uitată.

Ce-astept? Mă 'ntreb adese-ori.
— Aștept ca tu să le cobori.
Zeiasca mea închipuire,
La ține cat azi mântuire,
Spre mine creau să văd cum
(sbort

Cu cânt și flori

Lixandru Delastăna

ȚIGANUL HARNIC

(snoavă)

de Dumitru Stănculescu

Stau românii la cărelumă
afară sub umbrar într'o zi de
sărbătoare.

Iaca un țigan.
Un român mai glumet, îi
strigă:

— La ascultă, măi țigane!

— Auz, rumânico.

— Ia dă-te 'ncoa...

Țiganul veni și dădu zua
bună.

— Ai mânca tu niscai brânză
d'ala albă bună cu mămăligă,
țigane? Ți întrebă românul.

— Cum sa nu manânc!

— Dar niscai caș dulce?

— Aș mânca, vezi bine!

— Dar nițică zmântână?

— Și mai și, rumânico.

Și-l sticțeau ochii țiganului,
iar cu limba își lungea buzele
gândindu-se la așa lucruri
bune.

— Dar cu oile, să le pastă,
te-ai duce, țigane? Ți mai
întrebă românul.

— Iaca mai zică și altu acu,
ca io tot zisei, răspunsu țiganul,
și văzând cum mergea
treaba, plecă.

+ Virgil N. Dărăscu

Moartea are uneori lovituri așa de capricioase și de inexplicabile, în cât te face să privești viața ca pe o simplă jucărie, ca o glumă în mâna puterii care o cre-

ziție, din potrivă, să-ți apară dispus, în plină viață și putere și nu mai departe decât a doua zi să-ți vezi ~~pământ~~, fără ca motivul morții să fie vreunul din cele ce poteni-

tu că Dărăscu era om de litere, ci pentru că priceperea lui în ale gazetăriei și experiența lui în acest câmp, îl deprinsese să știe aprecia și în celălalt câmp. Prin afinitatea inerentă dintre chipul de a conduce un ziar și acela de a conduce o revistă, Dărăscu reușea să fie un judecător de bun gust în materie literară și prin urmare un conducător mai priceput decât chiar mulți dintre specialiști.

Fire prietenoasă și îndatoritoare, dacă va fi fiind cineva care să-l fi cunoscut în vreo împrejurare ceva mai rigid, mai intransigent, de sigur că va și să atribute asemenea momente acelei sări de spirit inerente vieții gazetărești. Ultimul lui articol din „Universul”: **directorul de ziar** este o sinceră spovedală în această privință.

S'a stins în plină activitate și în plină putere a vârstei, atunci când instituția în capul căreia se găsea, avea poate mai mult ca oricând nevoie de mintea și de sufletul lui, în ziaristica responsabilă aspirațiilor noii Români. De aceea, toți colaboratorii lui din această instituție, îl plâng din inimă și-i vor păstra o neștearsă bună amintire.

Adânc zdruncinați de neașteptata lovitură ce primim și în neputință de a găsi deccamdată, sub impresia acestei lovituri, cuvântul potrivit care să mărturisească toată imensitatea durerii, lăsăm lacrimilor sarcina să spună toată jalea și jăbka sufletelor noastre.

Sub povara durerii, ne pierdăm inimile frânte și mintea uimită.

iază. Pricepi o moarte violentă, o rupere bruscă, un anevrism de pildă; pricepi moartea printr'un accident, ceasul rău, cum îi zic fataliștii; pricepi o sinucidere; dar nu poți pricepe o moarte care, fără nici una din aceste cauze, trăznește o viață exuberantă, pulsând într'o structură de atlet, din cauza unei boale care mai în totdeauna are leac, sau dacă nu, cel puțin îi trebuie zile și săptămâni ca să ajungă la deznădămant.

E cazul directorului acestei publicații, cazul lui Virgil Dărăscu. Să-l vezi seara la masa lui de lucru, să vorbești cu el, să nu-l auzi acuzând cea mai mică indispo-

răm mai sus, lată ceea ce te deziluzionează, te impietresc și te face să disprețuești viața, sau cel puțin — iertați-mi vulgaritatea termenului — să n'o mai iei în serios, tot așa precum nici ea nu te ia, sau, și mai vulgar, să nu te mai prăpădești cu firea după ea, cum nici ea nu se prăpădește după tine.

Dar, în sfârșit, așa a fost vrerea Celui ce cărmuiește existența aci jos și în fața ei orice revoltă e zadarnică. Constatăm că suntem niște neputincioși și.... ne supunem.

Pentru „Universul Literar”, dispariția lui Dărăscu e o pierdere de care publicația se va resimți. Nu pen-

PE VECHEA BANCA

(după Leon Diere)

*Privește! Doar o stea-i pe ceruri
Și doar un drum prin faza porții;
Ascultă!... Nu-l decât un cântec
În toată pacea usi'a morții,*

* * *

*Și-o adiere-i doar, târzie,
Și-un foc pe câmp, departe... 'n zare
Și 'n jurul casei se 'mprăstie
Un blând parfum discret de floare*

* * *

*În clarul nopții fermecate
Un clopot doar a lene sună
Și-o păsărică doar mai zboară
De-asupra apei 'n alb de lună*

* * *

*Pe vechea bancă stai și-ascultă
Un glas al vremilor bătrâne...
Un licuricia mai arde 'n tarbă
Și-an caib în ramari mai rămâne.*

* * *

*Coboară 'n suflet... Lângă moarte
Atâta ni-l îngăduie:
O dragoste ce ne alintă
Când tot în juru-ne 'l sfârșit.*

Trad. Const. Nutrescu.

SONETE

Pustiul e Bărăganul ; doarme luna
Ascunsă dup' un nor de întuneric ;
Se 'nalță gara 'n zare... han misteric,
O clipă cu drumeți în totdeauna

Din trâmbo norilor ce se desferic'
Se 'mbină stele una câte una ;
E liniște, doar gara gemă 'ntr'una :
Un tren i-a turburat somnu-i himeric.

La geamul luminat s-araf' o față,
Cu ochii triști și plin de dulogie,
Privind în noaptea rece 'ntunecată.

Atâta doar... cine-ar putea să știe
Ce soartă ne 'nțeleasă, ne 'ndurată,
I-a dat atâtea nopți de nostalgie.

• • •

După Octavian Goga

Prin codrii viața 'ntreagă 'n pribegie
Alegi sărmane lup gonit de soartă ;
Tu simți că Cerul n'a știut să 'mpartă
Deopotrivă marea-l dârnice.

Tu simți... și deacea azi te poartă
Un cuget răsvrătit de sărăcie
Să răsplătești nedreapta dușmănie
Cu ura ta grozavă, ce nu iartă.

Acelaș simț în sufletu-mi se 'ncheagă,
Sărmane lup bătrân și plin de ură,
Când răscolesc viața mea pribegă.

Iar dacă gânduri negre nu mă fură,
Intunecând flința mea întregă,
E că 'mprejur e-un gol fără măsură.

În parcul cu superbe siluete,
Pe unde vraja nopților mă poartă,
Am admirat comorile de artă
Sculptate 'n albul clar de statuete.

Sirene din poveștile uitate,
De spuma cald' a mării 'ndrăgostite,
Ce 'n plânsul valurilor nesfârșite
Cad pradă voluptății 'nfiorate.

Naintea mea 's orgille bacante,
În cadrul înserărilor bizare,
Și gesturi triviale de amante ;

Iar clipele acestea de pierzare,
Sărbătorite 'n parcuri elegante,
Îmi par icoane 'n templele barbare.

• • •

Dorm sfinxii lângă albe colonade
În umbra ce învâluie Grenada,
Deșiră 'și cântă fermecat balada
Sub bolțile 'nfloritelor arcade.

Din cerul liniștit coboar' o rază,
Tesută din reflexele-l de aur ;
În turnul solitar s'ascunde-un maur
Ce tainele grădinilor veghează.

Pe aleele uitate 'n clar de lună
Pășește tristă donna Juanita
Și dorurile-i toate și le-adună ;

Străjerul simte 'n sufletu-i ispita,
Încearcă în zadar să o supună
Căci visul lui etern întrezărit-a.

Victor Dimitriu

TATIANA ALEXINSKY

PRINTRE RANIȚI

— JURNALUL UNEI INFIRMIERE —

Traducere de GH. DR. NOTIN

„Vă mulțumim, vă mulțumim! le strigam noi. Vedeți de îngrijiiți de surioara noastră.

— Nu vă îngrijiiți de ea, căci nu o vom lăsa să moară. O vom scăpa din foc pe brațele noastre.

— Totdeauna sunteți așa veseli? întrebai eu pe un soldat, privind fețele lor zâmbitoare.

— Desigur — bună soră. Totdeauna suntem așa când ne ducem la moarte. Ști, noi ne ducem acum de-a dreptul în foc și de va trebui să murim, vom muri cu bucurie.

— Dar de ce vorbești așa? Trebuie să învingeți, nu să muriți.

— Eh! surioară, victoria vine prin moarte!

Nam mai putut vorbi nimic. Mașina scoase un șipăt prelung, ascuțit și trenul nostru porni în aclamațiile soldaților, lăsând în urma lui pe tânăra Varia, devenită de-acum soldatul voluntar Serge S....

„Nu cred să se simtă rău în mijlocul lor — ne zise doctora noastră. Dacă bătrânul colonel se îngrijește atâta de soldații lui, desigur că pe ea o va trata cu atât mai multă grijă... Ați auzit întâmplarea cu prăvălia pe care colonelul a cumpărat-o?

Și doctora a un semn negativ al nostru — ne povesti următoarele:

„Colonelul preocupat totdeauna de starea sufletească a soldaților săi, trecu într-o zi cu regimentul prin fața unei prăvălioare în care se vindea tutun, chibrituri, zahăr, ceai, etc. El intră și întrebă pe negustor cât prețuște toată marfa lui. Apoi — după ce negustorul își spuse prețul — scoțând din

buzunar suma trebuincioasă, strigă soldaților săi:

„Copii, ce vedeți aci este al vostru. Luați fiecare ce vreți“.

Doctora continuă apoi: L'am întrebat pentru ce își risipește banul, căci doar are copii.

— Copii? Ei și ce-are-a face — imi zise el. Copiii mei au ce mânca. Iar dacă se vor găsi oameni buni să îngrijească și de ei. Acum, copiii mei sunt soldații. De ce mi-ași pune pararele deoparte, când mâine poate vom muri? Nu. Vreau ca azi să trăim veseli și mulțumii, iar mâine când le voi zice: „Copii înainte!“ voi vedea că toți vor pleca cu mine la atac.

Doctora tăcu.

Am ajuns la Lublin în timpul zilei, și fiindcă trenul trebuia să aștepte trei ceasuri în gară, am avut destul timp să rătăcim pe străzile orașului.

Pretutindeni clădiri vechi frumoase și biserici. Mai departe de aceste splendori religioase și istorice, se văd retrase case mitite, străzi mocirloase, și presărate cu prăvălii evreiești. De alt-fel același tablou îl vei vedea în toate orașele Poloniei, unde descendenții nobilimei catolice locuiesc alături de mica burhezime israelită.

Trenul plecă din gară și se îndreaptă spre pozițiuni. Cu cât ne depărtăm, cu atât se răresc civili, în schimb ofițerii, soldații, surorile abundă. Trenurile poștale nu pot merge mai departe de Lublin, căci regiunile de dincolo de acest oraș sunt făcute de restul țării, constituind zona militară. Cu șogmot mare merg trenurile transportând trupa. Sunt tre-

nuri formate din vagoane de marfă, cu platformele deschise, pe cari se văd tunuri și alete, automobile și trăsuri pentru răniți ce — imi amintesc pe aceleu în cari — Carol XII, rănit înaltea Pultavei — trecea râul. Două sute de ani au trecut de-atunci; toate s'au schimbat, o mulțime de îmbunătățiri au fost introduse în modul de-a face războiul, singure trăsurile pentru răniți au rămas la noi neschimbate, ce te face să crezi că și drumurile au rămas aceleași.

Cu o stație înalte de Iv... un ofițer se sue în trenul nostru. Fusese bolnav și trimis la spital, acum vindecat, mergea să-și caute regimentul. Ne povestește multe lucruri interesante despre operațiunile pe frontul de la Iv...

(Va urma)

GLUME SĂPTĂMĂNALE

— Încotro mă cheie în vară asta?

— La Sianic.

— De ce nu la Sina? Poziția e mai pitagorică.

— Taci dragă, să nu te auză cineva.

— De ce?

— Pentru că nu se zice pitagorică, ci pitorească.

— Ei asta e! Ce mi-e una, ce mi-e alta? cuvintele sunt sinagoage!

Trăim sub stăpânirea unei adevărate nobonii a jafului: toată lumea fură, de sus până jos. Și totuși, lucru ciudat, numai hoții cei mici sunt băgati la pușcărie.

Răspunsul logic:

Nu e permis celor mici — mai cu seamă subalternilor — să aibă inițiativă.

D-nii autori cari doresc să aibă în „Universul Literar“ dări de seamă asupra operelor ce dau la iveală, sunt rugați să trimeată la redacție un exemplar.

ZECE PARABOLE

— Oricine va privi femeea altuia cu o dorință pentru ea, a și comis adulterul în inima lui. — Isus Cristos.

— Adulterul, care în Codul civil este un fapt imens, nu este în realitate decât o galanterie, o afacere de bal mascat. — Napoleon.

— O femeie nu e mai sigură de iubitul ei când i s'a dus frumusețea, decât un bărbat de amicul lui când și-a pierdut averea. — Pope.

— O femeie trebuie să fie mai cuminte ca să n'aibă doi amanți, decât ca să nu aibă niciunul. — Roche-brune.

— Un amant învață pe o femeie tot ceea ce-i ascunde bărbatul. — Balzac.

— Amorul e astăzi toată ambiția femeii. La bărbat, din contra, nu e de cele mai multe ori decât somnul momentan al ambiției. — Daniel Stern.

— Când înbești, îți joacă sufletul în ochi. — Euphros.

— Libertatea este una din acele băuturi cari, odată ce au atins buzele, le fac să nu mai poată gusta altceva fără desgust și revoltă. — N. Iorga.

— Ușurința! numele tânăr: femeie. — Shakespeare.

— Femeea e ca cisma: cu cât scârțâie mai puțin, cu atât e mai bună. — Proverb.

Jocuri Distractive

SARADA

Peste munți și peste mare,
merg prin locuri depărtate,
Și oricine, la nevoie,
brațuros mă ținge în spate.

JOC PATRAT

de Gr. Duca

- ● ● ● colab. la Univ. Liter.
 - ● ● ● poet elen
 - ● ● ● lucrare școlară
 - ● ● ● munte în Europa
- Vertical același.

Soluția

problemei de aritmetică din No. 3 este:

$$(200 + \frac{11}{15}) : 40 = 5 \frac{11}{600} = 5 \frac{3000}{600}$$

și a dezlegat-o d. Zecu V. Pavel elev al liceului Național din Iași.